

*Et si in prima persona de seipso loqui, histo-
ria officaret, aut libri veritati, rejeciendis
esset Nehemias, qui cap. 1, de seipso ait :
Ego eram in Sosta Castro, cum auctorism verba
huiusmodi, et qua sequuntur, itemque c. 2.
L'voi viuum, et dedi regi, et eram quasi tan-
guidus ante faciem ejus. Isaías, quando vidit
gloriam Dei, ut ait Joannis cap. 12, Dominus
nonne scripti cap. 6 : Vidi Dominum seuen-
tem super solium excelsum? Et dixi : Vix mihi,
quia tacui, etc. Quid Ezechiel cap. 1 : Et vidi,
et ecce ventus turbans, et vidi quas speciem
electi; cap. 12 : Et vidi, et cedidi in faciem
meam, et audiri vocem boquenter. Sacrum 5, 4,
6, 7, 8, aliquando pene omnibus, Hareticorum
est, in extrema temere omnia undique
modo aperte impertitus speciem difficultateque
aliquantibus habent, etiam si plissimam et ineptissi-
mam sint, corrader. Ecce ubi est contrario
Faustus Manicheus, Evangelium S. Matthaei
negabat esse Mattheum, qui in primis de seipso
personam non scripsisset : « Quād eleganter,
cāit, D. Augustinus, lib. 17 contra ipsorum
cap. 4, rem sibi visus est Faustus dicere,
ubi propterea volunti non credidere scripsisse
Mattheum, quād eum de snā electione dice-
ret, non ait : Vidi me, et dixi mihi : Se-
cūpere me; sed : Vidi Mattheum, et dixi ei :
Sequere me. » Cum vero, ut libri de arte
poetica initio tradit Aristotleles, poesis veri-
tatis imitatrix sit, qualilibet verum historiam
lēcibit, proper Lutheri argumenta, dicere
veritatis tantum imitationem esse. Sed fa-
ciamus, quod revera non est, esse poetam
hic scriptiōnem, nunquid idē liber canonici
non esset? nonne et hi Scripturae a Spi-
ritu sancto parabolę, apologię narrarunt?
nonne poēci Psalmi sunt? nonne D. Hiero-
nymus epistoli 113 in Job, hexameters versus
esse ait, dactylo spondaneoque currentes? Sunt
tamen heretici, qui huius Tobiae libro plurimū
tribuant, ut Joannes Drusius epistola II,
episi. 105, principio lectiōnem in Nahim ,
et prefationem in hunc librum : « Liber iste,
cāit, ab ecclesiasticis viris oīis, receptus,
publicēque in Ecclesiā lectus, ac, tantum
non pro diuī latuit, semper fuit. » Mon-
asterii vero, predicatione in Melæcti hadi dōkouk
aliis veteris Testamenti libris omniis ante-
ponit. « In quo, at, biblio libro veteris In-
strumenti invēnes tam efficaces, ad opera
pietatis monitiones, qui habent tam vivida-
simā adjuncta exempla, ut in hoc libro?
Ubi usq[ue] locorum invēnes tam sinceras,
paternas, et omni acceptio dignas instruc-
tiones, qualiter erga geras erga Denim , erga
parentes, erga pauperes, praserit domi-
sticos fidei, erga conjugem, denique erga
eunatos mortales, atque erga defunctos ipsos,
ut in Tobia? » Ita illi.*

Liber Tobiae utilitas.

Ad omnē vitę patrem, formam ac offi-
cium, documenta et exempla philoprima
suspedit, in prosperis, in adversis, erga
Deum, erga proximum, erga vivos, erga mor-
tuos. Continet etiam illustrissimā divinā prae-
dictiōnē, suos in tanta demonstrationē,
et iacentiū de Ecclesiā proprieṭati. Ven-
erabilis Beda initia expositiōnē allegorice in
Tobiam : « Liber, ait, sancti patris Tobiae,

ut in superficie littera salubris patet legen-
tibus, utpote qui maximis vite moralis et
exemplis abundat et monitis. Aliquot ta-
men Ecclesiā hostium testimonia subiungam,
ut videantur lateri, quod verbo negant. Pri-
mum Monasteri, qui præfatione citata : « Libel-
lus, inquit, est verē aureus, et juvenilē
accommodatissimus. Edicendus esset a pae-
ris, haud secus quām Tobiae, et in mo-
pēctore diligētissime condendus, in quo
non nisi mera pietatis semina, mox flores
et fructus inventuerint. » Secundum Bullingeri,
qui tractat de libris sacris : « Inter historias,
inquit, in plerisque exemplariis primum
locum tenet liber Tobiae, qui, mox quidem
sententia, multo felicius Xenophontē et Ari-
stochele economiam tradit. Nam et exemplis
vivis omnia demonstrat, et præceptis salu-
taribus. » Tertium Lutheri, qui Germanica
præfatione citata : « Si Tobiae, ait, liber, ges-
tum quadam est, præclarum et sanctum
gestum est; si verē commentum est, verē
est bonum, pulchrum, salutare et nile
commentum, ut lonus poeta cysodus sp̄-
critum p[ro]p[ter]e. » At verisimilior gestum esse,
super demonstratum. Verē igitur præclarum
et sanctum opus est. Et sub finem addit ille :
« Hie liber nobis christiani lectu est utilis
et bonus, tanquam boni cupidam Hebrei
poeta qui leve nihil, sed bonus res tractat,
et cœdenque super modum christianē urget
et desiderat. » Haec isti, ut pristinam suam,
vel alienam certe hoc in libro explodendo,
temeritatem dannare penitus videantur. An-
geli etiam heretici, suis in synagogis, cum ul-
tio nisi sacras Scripturas velint, librum hanc
in divino suo cultu legunt, ut obiecte. Vitau-
ker, libro contra ipsum, Dureus.

Interpretes.

Prater glossam ordinariam, Lyranum, Hego-
num Cartusianum, interpretes quidem bonos,
sed vulgo notos, librum istum quinque libris
olim, mille alibi annis, exposuit Bellator,
Cassiodoro teste loco citato. Et circa Domini
annum 1581, Ricardus Labécham Carmelita,
Matthias Vindocinensis presbyter, quem in
duo auctores, sua Bibliotheca, male dedit
Gesnerus. E recentioribus verō, Gerardus
Loricinus Badanarius, Germanicus Hoffmeiste-
rus, et apud Senensem lib. 4, Fridericus Na-
sea. Suggerit etiam, ad bonos mores non
inutilia Petrus Berchorius Pictaviensis lib. 17
Moralitatum ; Boda expositionem scriptis
allegorice. Sancti etiam Androsii liber de
Tobia, vocatur a D. Augustino lib. 1 contra
Julianum Pelagianum cap. 5 ; Expositio libri
Tobia.

Divisio.

Grecos nonnullos ait Senensis, libro primo,
dividere librum hunc in 905 capitula, et tam
men vix sit versus 528. Sunt verē partes
duo : narratio videlicet de Tobiae, generalia
instituta, et speciatim : illa narrat de Tobiae,
partim quā ante captiuitatem in ipsum ca-
dunt, partim quā post; ante captiuitatem
sunt possimunt quatuor, Tobiae scilicet gen-
paria, minor etas, et virilis, quā
capite primo continentur omnia.

[Serarios.]

IN LIBRUM TOBIAE COMMENTARIUM.

CAPUT PRIMUM.

1. Tobias ex tribu et civitate Nephthali
(que est in superioribus Galilee supra
Naasson, post viam que dicit ad occi-
dētē, in sinistro habens civitatem Se-
phet).

2. Cūm captus esset in diebus Salma-
nar regis Assyriorum, in captiuitate
tamen positus, viam veritatis non dese-
ruit :

3. Ita ut omnia que habere poterat,
quotidie concepitis fratribus, qui erant
ex eius genere, impertiret.

4. Cūmque esset junior omnibus in tribu
Nephthali, nihil tamen puerile gessit in
opere.

5. Denique cūm irent omnes ad vitulos
auros, quos Jeroboam fecerat rex Is-
rael, hie solus fugiebat consorcia omnium :

6. Sed pergebat in Jerusalem ad tem-
plum Domini, et ibi adorabat Dominum
Deum Israel, omnia primitiva sua, et de-
cimas suas fidelerit offerens :

7. Ita ut in tertio anno proselytis et
advenisministraret omnem decimationem.

8. Haec, et his similia, secundum legem
Dei puerulus observabat.

9. Cum verō factus esset vir, accepit
uxorem Annam de tribu suā, genuique
ex filio, nomen suum imponens ei.

10. Quem ab infantia timere Deum do-
cuit, et abstineare ab omni peccato.

11. Igitur cūm per captiuitatem deve-
nisset cum uxore sub et filio in civitatem
Niueum cum omni tribu suā,

12. (Cum omnes ederent ex cibis gen-
tilium), iste custodivit animam suam, et
numquam contaminatus est in escis eorum.

13. Et quoniam memor fuit Domini in
toto corde suo, dedit illi Deus gratiam in
conspicu Salmanasar regi :

14. Et dedit illi potestatem quocunque

CHAPITRE PREMIER.

1. Tobie, de la tribu et de la ville de Neph-
thali, qui est dans la Haute-Galilée, au-dessus
de Naasson, derrière le chevin qui mène vers
l'occident, ayant à sa gauche la ville de Sé-
phet,

2. Fut emmené captif du temps de Salma-
nar, roi des Assyriens; et dans sa captivité
même, il n'abandonna point la voie de la
vérité.

3. En sorte qu'il distribuait tous les jours
qu'il pouvait avoir à ceux de sa nation, à
ses frères qui étaient captifs avec lui.

4. Et quoiqu'il fut le plus jeune de tous
ceux de la tribu de Nephthali, sa jeunesse ne
paraissait point dans ses actions.

5. Enfin quoique tous allèrent adorer les
veaux que Jérôme, roi d'Israël, avait fait,
il fuya seul la compagnie de tous les autres;

6. Et il alla à Jérusalem au temple du
Seigneur, où il adorait le Seigneur Dieu d'Is-
raël, offrant fidèlement les prémices et les
dîmes de tous ses biens;

7. Et sorte que la troisième année, il dis-
tribuait aux proslytes et aux étrangers toute
sa dme.

8. Il observait ces choses, et d'autres sem-
blables, conformément à la loi de Dieu, lors-
qu'il n'était encore qu'un enfant.

9. Mais lorsqu'il fut devenu homme, il
épousa une femme de sa tribu nommée Aine,
et en eut un fils auquel il donna son nom.

10. Il lui apprit dès son enfance à craindre
Dieu, et à s'abstenir de tout péché.

11. Lors donc qu'il y ait été emmené captif
avec sa femme, son fils et toute sa tribu, il fut
arrivé dans la ville de Ninive,

12. Quoique tous les autres mangeassent
des viandes des gentils, défendues par la loi du
Seigneur, il se garda bien de se souiller jamais
de leurs viandes.

13. Et parce qu'il se souvint de Dieu de
tout son cœur, Dieu lui fit trouver grâce de-
vant le roi Salmanasar,

14. Qui lui donna pouvoir d'aller partout

vellet ire, habens libertatem quæcumque facere voluisse.

15. Pergebat ergo ad omnes qui erant in captivitate, et monita salutis dabant eis.

16. Cum autem venisset in Rages civitatem Medorum, et ex his quibus honoratus fuerat a rege, habuisset decem talenta argenti :

17. Et cum in multâ turbâ generis sui Gabelum egentem videret, qui erat ex tribu ejus, sub chirographo dedit illi numerum pondus argenti.

18. Post multum verò temporis, mortuo Salmanasar rege, cum regnaret Sennacherib filius ejus pro eo, et filios Israel exos haberet in conspectu suo :

19. Tobias quotidie pergebat per omnem cognitionem suam, et consolabatur eos, dividebatque uniceps, prout poterat, de facultatibus suis.

20. Esurientes alebat, nudisque vestimenta præbebat, et mortuis atque occisis seputratur sollicitus exhibebat.

21. Denique cum reversus esset rex Sennacherib, fugiens à Iudeâ plaga, quam circa cum fecerat Deus propter blasphemiam suam, et iratus multis occideret ex filiis Israel, Tobias sepeliebat corpora eorum.

22. At ubi nunquam est regi, jussit eum occidi, et tulit omnem substantiam ejus.

23. Tobias verò cum filio suo et cum uxore fugiens, nudus latuit, quia multi diligebant eum.

24. Post dies verò quadraginta quinque occiderunt regem filii ipsius.

25. Et reversus est Tobias in domum suam, omnisque facultas ejus restituta est ei.

TRANSLATIO EX GRÆCO.

1. Liber verborum Tobit, filii Tobiel, filii Anael, filii Aduel, filii Gabael, de semine Asiel, de tribu Nephthali; — 2. Qui captivus datus est in diebus Enemessari regis Assyriorum, è Thibes, que est à dextris Cydne Nephthali in Galilæa super Aser. — 3. Ego Tobit viis veritatis ambulabam, et justitiae, omnibus diebus vite meæ: — et elemosynas molitas feci fratribus meis, et genit, profectis mecum in regionem Assyriorum in Nineve. — 4. Et quando eram in regione meæ, in terra Israel, — cum ego essem junior, universa tribus Nephthali patris mei recessit a domo Hierosolymorum, que fuerat electa ex omnibus tribibus Israel, ut omnes tribus sacrificarent: et sanctificatum fuerat templum habitacionis Altissimi, et adificatum fuerat in onnes generationes scilicet. — 5. Et omnes tribus, que simul recesserant, sacrificabant ipsi Baal, ipsi vitulæ, et domus

Nephthali patris mei. — 6. Et ego solus ibam sèpè in Hierosolyma in festivitatibus, sicut scriptum est omni Israel in præcepto aeterno, primitas et decimas genitimum, et primas tonsuras habens: — et dabam eis sacerdotibus filiis Aaron ad altare omnium genitimon: — 7. Decimam dabam filius Levi ministrantibus in Hierusalem; et secundam decimam divendebam, et ibam et expendebam ea in Hierosolymis per singulos annos: — 8. Et teriam dabam, quibus conveniebat, sicut mandaverat Delphora mater patris mei: propterea quod orphanus relictus sum à patre meo. — 9. Et quando factus sum vir, acceperi Annam uxorem de semine patri meæ: et genui ex eâ Tobiam. — 10. Et quando captivi ducti sumus in Nineve, omnes fratres mei, et qui de genero meo, — comedebant de panibus gentium: — 11. Ego autem conservavi animam meam ut non manducarem: — 12. Sic memineram Dei in totâ animâ meâ. — 13. Et dedit Altissimus gratiam, et formam in conspectu Enemessari: — et fui ejus emptor. — 14. Et ivi in Mediæ, et deposui Gabael fratri Gabrie in Ragis Media, argenti talents decem. — 15. Et quando mortuus est Enemessar, regnavit Sennacherib filius ejus pro eo: et via ejus infirmata sunt: et non ultra potui ire in Mediæ. — 16. Et in diebus Enemessari elemosynas multas faciebam fratribus meis: — panes meos dabam escurribus, et vestimenta nudis: — 17. Et si quem de genere meo aspiriebam mortuum, et projectum post murum Nineve, sepeliebam eum. — 18. Et si quem interficeretur Sennacherib rex, quando venit fugiens è Iudeâ, sepeliebam eos furatos: multos enim interfecit in furore suo. Et quasi sum à re corpora, et non sunt inventa. — 19. Profectus autem unus eorum, qui de Nineve, indicavit regi de me, quia sepelio eos: et occultatus sum. — Cognoscens autem, quia queror ut moriar, timore perculsus cessci. — 20. Et direptæ sunt omnes substantiae meæ: — et non remansi nisi quidquam preter Annam uxorem meam, et Tobiam filium meum. — 21. Et non transierunt dies quinquaginta, donec interficerent eum duo filii ejus. Et fogerunt in montes Ararat. Et regnavit Sacherdorus filius ejus pro eo; et constituit Achâcharum Anael filium fratris mei super omnem computationem regni sui, et super omnem administrationem: — 22. Et postulavit Achârius pro me: et veni in Nineve. Achârius autem erat pincerna, et super annulum, et administrator, et computator. Et constituit eum Sacherdorus secundò: erat autem filius fratris mei.

COMMENTARIUM.

VERS. 1. — *TOBIA (1), id est, bonus Deus, vel bonitas Dei. In Hebreo et Græco additur Tobize pater Tobiel, avus Anael, proavus Aduel, abavis Gabiel, tritavus Asiel, filii Nathaniel. Avia paterna Tobiae vocatur infra, v. 2. Debora (2). Porro natus est Tobias.*

(1) Vers. 1. — *LITER TOBIE. Ita inscribitur in editione Latina. Hebreo Pauli Fagi legi: Hic est liber Tobiae, filii Hananeel, filii Gabrielis, de semine Asiel, de tribu Nephthali, qui captivus datus fuit ex inclo terra Nephthali. Hebreo Sebastiani Mansueti: Hic est liber Tobiei, filii Tobiel, filii Hananeel, filii Ariel, filii Gabriel, filii Asiel, filii Nena, filii de tribu Nephthali. Graeca editio Romana et Complutensis: Liber verborum Tobiae, filii Tobiel, filii Anael, filii Aduel, filii Gabael, de semine Asiel, de tribu Nephthali. MSS. Alexandrinum: Liber verborum Tobit, filii Tobiel, filii Anael, filii Nava, filii Gomael. Vetus Latinus codex manuscriptus S. Germani Pratinensis, quem Pater Mariana nobis communicavit, fert: Liber actorum Tobiae, filii Anaelis, filii Gabrielis, de tribu Nephthali. Syriacus: Tobit filii Bajel, filii Anael, etc. Textus Chaldaeus, quem versione suâ expressi S. Hieronymus, nullam Tobiae genealogiam exhibet. (Calmet.)*

(2) *Hac ergo avia probè et piè educavit Tobiam, ut ipse suam prohibitatem illi debeat. Sic Macrina discipula S. Gregorii Thaumaturgi, avia S. Basili, eum cum fratribus et*

EX TRIBU ET CIVITATE (1), ejusdem nominis cum tribu, puta Nephthali (2), sita in superiori sorore Macrina educans in omni virtute insigne efformavit, magnaque effect. Simili modo Ludmilla entriens S. Wenceslau ducem Bohemiam, eum sanctum et martyrem reddit.

Porrò Tobias fratrem habuit Anaelem, cuius filii duo, Achâcharus et Nashes, vel Nabæ nonnominati in Græco, vers. 8, de quo plura v. ult. Denique ex rō liber sermonem Tobiae, ille Tobianus hujus libri esse auctorem, idemque Tobias hic in Græco et Hebreo, deinceps sequitur loquuntur in primâ personâ, dicens: Ego Tobias in viis veritatis ambulavi, etc. Rursum hinc patet, librum hunc ab eodem bis fuisse conscriptum, prius Chaldaicè, sed breviter, et quo S. Hier., nostram Vulgatam latinam traduxit; secundò etiam Chaldaicè (dicit Serarius mahl. Hebreice, idque his sciens, semel à patre Tobie, et secundo ab ejus filio,) sed fusijs, ex quo traductus est verso Græca, nisi malis initio fusijs conscriptum, deinde ab ipso auctore, vel alio quoquam fuisse nonnulli abbreviationes.

(1) EX TRIBU ET CIVITATE Nephthali, ex quâ prognati fuere plures Christi discipuli et Apostoli, ut patet Isaia 9, 1, quorum typus, et fortè pares fuit noster Tobias. (Corn. à Lap.)

(2) Scitum est, tribum Nephthali sortem habuisse suam in superiori Galilæa, quam Jordanis ad orientem, et tribus Aser ad occidentem deliniebant. Urbs Nephthali ipsa est ea-

bus partibus Galileeæ, quæ et Galileeæ Superior vocari solet, èd quid versus eam partem vergat, unde tanquam è superiori loco celebrerimus Palestinez fluvius Jordanis defluit. Sic ut ex Rheno Germania eamē ob causam alia Superior, alia Inferior nominatur. Eadem Galileeæ Superior vocari alias solebat Galileeæ Gentium, Isaïe 9, et Josepho passim; idque à Gentilibus Tyriis et Sidonis, quos rex Tyri in eam à Salomone sibi donataam, incolas immiserat, 3 Reg. 9, vers. 41.

Nota hic in Hebreo, loco Galileeæ, esse Samaritanum, quia Samaria, fleet inter Galileeæ sita et Iudeam, tamen denominabatur Galileeæ; erat enim urbs regia eorum qui Galileeæ domini erant. Sit quis Christus Lucas 15 Galileos vocat, Josephus nominat Samaritanos.

Vers. 2. — IN DIEBUS SALMANASAR (1), Greecè, demque, ut arbitror, Cades, quæ urbs erat eum metropolis universi tribus, appellaturque frequenter in Scripturis Cades Nephthalim, ne facilè alia est à Cadyli Herodoti. Huic occidentalis erat urbs Naasson, et sinistra vel septentrionalis urbis Sephet. Jacobit autem post viam, vel ad occidentem viag, quæ ducit ad Mediterraneanum, iter erat facile Damasco in Egyptum, et in maritimam Iudeam, appellatum iter occidentis, vel mari, ut oppositam vie alteri, que orientalis diebatur, ferrebatque Hierosolymam et in Arabian. Urbs Tobie Jacobit post viam hanc, et ad hujus occidentem; sollempne enim fuisse Hebrewi ubi anniversarium, ut de sua locorum loquuntur pro statu hominis ad orientem obversi, cuius est dextera ad meridem em, leva ad septentrionem, dorsum ad occidentem, vel mari, ut oppositam vie alteri, que orientalis diebatur, ferrebatque Hierosolymam et in Arabian. Urbs Tobie Jacobit post viam hanc, et ad hujus occidentem; sollempne enim fuisse Hebrewi ubi anniversarium, ut de sua locorum loquuntur pro statu hominis ad orientem obversi, cuius est dextera ad meridem em, leva ad septentrionem, dorsum ad occidentem. Vetus Latinus codex manuscrips, cuius meminimus, fert, Tobiam virum fuisse à Viel, ad dexteram urbis Nephthalim, et ad levam Rafain.

Accessus Greec Tobiam è Thisbe, quæ est dextris (vel ad meridem) Cades Nephthalim in Galilee, super Aser. Nota est urbs Thisbe, natale solum Eliæ: Eliæ Thesbeos: cum verò huc esset transjordania in tribu Gad, alia erat utique à patri Tobie. MSS. Alexandrinus et Syracus legunt, & Θεον ex Thisbe, pro Thisbe, Memini Scripturae urbis Thisbe in regno Samariorum. Sed ubi illa 15,000 passibus, nempe aliquando amplius lencis, quantur à Simeoni, Seythopolim versis, teste Eusebii. Alia est igitur patri Tobie. Locum errandi facere potuit texus Hebreus Munsteri: fert enim, Tobiam fuisse de habitatibus civitatis Nephthalim, vel de Thosbe, urbe Nephthalim. Vox Tschibat, que sonat habitatores, translatis est ad significandum urbem que tenterit constituta est ad dexteram Cades Nephthalim. Greecus Complutensis: De Thisbe, que propriè appellatur Nephthalim. Sed mendosa est lectio.

(Calmet.)

(1) « On a bien de la peine à comprendre, dit Voltaire, comment Salmanasar, étant roi de Nine, sur le Tigre, avait pu passer par-dessus le royaume de Babylone pour aller enchaîner les habitants des bords du Jour-

Eensembar. Anno sexto Ezechie regis Iuda, et nono atque ultimo Osce ultimi regis Israel, eum decem tribus transferrentur captiæ in Assyriam, etiam Tobias cum uxore sua et filio eodem translatus est. (1).

Vers. 4. — JUNIOR OMNIBUS (2), pro ferè junior. Hebrei et Græci, cum esset juvenis, et omnis tribus Nephthalim cum aliis novem apostolicis recesserat à cultu Dei. A septem rebus commendatur hic Tobias adolescentia. Primum,

et dñm, et conquérir iusqu'aux voisins de la mer d'Hyrcanie; — L'Hyrcanie et Iamer Caspienne sont au nord de Nineveh; Babylon et la Chaldee étaient au sud, tant de Nineve que de la Mésopotamie; cette dernière province n'est séparée de la Syrie que par l'Euphrate. On peut donc entrer en Syrie et descendre sur les bords du Jourdain sans passer par la Babylonie. Il faut n'avoir aucune idée de la géographie de ces contrées, pour marquer par la Babylonie la route de Nineve en Hyrcanie ou en Syrie.

(Ducot.)

(1) Vers. 2. — VIAM VERITATIS (scilicet viam verae fidei et religionis aquæ ad charitatem et virtutis) NON DESERUIT, q. d. : Inter idololatrias solus Iher Tobias manxit verus pugne Dei cultor. Magne hoc fuit constans et virtutis, quam dum imitator Catholicus in Anglia, Scotia, Saxonia, etc., ideoque laurea coeli dñgi, utpote nobilis, illustrissime fideli atque. *Platonem non accepit nobilis philosophus sed fecit*, at Seneca epist. 41. Hebreorum est proverbum: Myrtus semper est myrtus, etiam si inter uricas sit. Vide S. Greg. 3 Mor. 4: *Citem, aut, gravioris culpi inter bonos bonum et non esse, ita immensi est præconii, et etiam inter malos extitisse.* (Corn. à Lap.)

Codices Hebrei, Græci, vetera Latina editio, et Syracus legunt in primâ persona, quod in tertia exhibet Vulgata: *Viam veritatis non deseruit; impertiui fratribus meis;* et sic deinceps in sequentibus versiculis. (Calmet.)

(2) Vers. 4. — CINQUE ESSET JUNIOR OMNIBUS (omnium) NIHIL TAREN PUEBLI GESSIT IN OPERE. Ideo fecit S. Malochias Hibernia episcopus; nam, ut in ejus Vita scribit S. Bern., agebat senem moribus, non puer, expers lascivia puerili. Et unum quadam subiungit, quod non modo bona, sed et magna robustia insigne spes in puer dedisse indicat. *Cum enim excitus opinione magistri culsum ad eum litterarum discenderunt causa venisset, eumque subulæ indument, et subcos, nescio, quos in parte facientes vidisset, eo, inquit, solo visu offensus puer, seribus, quod levitatem redoleret, resiliuit ab eo.*

Aureum est dogma S. Aug. in Ps. 412: *Sit, inquit, senectus vestra puerilis, et sit pueritia senilis, id est, ut nec sapientia vestra sit cum superbia, nec humilitas sine sapientia, ut laudet Dominum ex hoc, nunc et usque in seculum.* Nam, ut de nominis queritur Seneca epist. 4, *auctoritatem habens senum, vita puerorum, nec puerorum tantum, sed infantum. Illi iuxta, hi falsi formidant, non utraque.* (Corn. à Lap.)

à singulari modestiæ: nam junior exteris, nihil tamē puerile gesit. Secundo, à vite innocentia in medio malorum.

Vers. 5. — CUM IRENAT OMNES AD VITULOS AUREOS (1) Jeroboam adorando, hic SOLUS PERGEBAT IN JERUSALEM. Infra, c. 5, in Hebreo et Græco dicit Tobias secum iuvene Anna et Jonathan, non tamē semper, sed serp. Evocata, scilicet, non excludit præciosas vias comites. Tertia laus, à fuga consorii malorum qui solent esse instar piei aterrime et tenacissima, Eccles.

(1) Hebreus fagi: *Ego solus colebam Domum, ascendebamque Hierosolymam tribus viibus, sicut scriptum est in lege, etc.* Græcus: *Sic utrumque ibam in Hieros lynd in festinationibus. Vetus Latina versio: Ibam per tre portas.* (Calmet.)

Hoc dies festos vocat, ordine secundo, Thalmudica explanatione, regulam, quod pedibus iter illud fieri solet. Unde et in Chaldaica Paraphrasat Canticorum 7, v. 4, legitur: *Dixit Salmon in spiritu prophetice a facie Domini: Quam speciosi sunt pedes Israhel, quando ascendunt, ut apparent coram Domino, tribus viibus in uno, cum sandaliis taceti, et offerunt vota sua, quasi voluntaria oblationes!* Legantur et Exodi capitula 23, 24. Deuteronom. 16.

Eccce quid in templo agendum: *Domus mea, domus orationis vocabitur, inquit Dominus Mathematici 21.* Logatur D. Augustinus de Tempore, Serm. 251; Chrysostomus hom. 15 in Epistola ad Hebreos, Epiphanius haeresi 57.

(Serarius.)

OMNIA PRIMITIVA SUA, ET DECIMAS SUAS FIDEI TER OFFERENS. — Vers. 7. Ita ut in tertio ANNO PROSELITUS ET ADVENIS MINISTRARET DECIMATIONEM. Fusis horum persequuntur codices Græci et Hebrei, Hebreus Munsteri: *Ego per exi in Jerusalem cum primitis, decimis et primogenitis, quae obtulit sacerdotibus filii Aaron, cum frumento, vino novo, oleo, frumentis, malorum fructibus, cum omnibus fructibus terra, quos obtulit Levi, ministrantibus ante faciem Domini in Jerusalem.* Vers. 7. Decimam quoque secundam et tertiam duci peregrinis, pupillis et viduis, pergens singulis annis cum omnibus istis in Ierusalem, pia peregrinatio Domini, et pax quod nulli precepit Debora mater patris mes. Nam pax destituta sem utroque parente meo. Nec præter undus Hebreus Sagitt. Conservabam præcepta primi, fructuum, decimorum, primi, et maximi pacificis, et quibuscumque aegritudinibus, scilicet facilius singulari annis. Ceterum tercias decimas ergobus pro restaurandu domo, quemadmodum præcepéra mihi Debora mater patris mes. Pupilli enim reliquias fueram pater meo et à matre meo.

Greecus editionis Romane pars fermè legit; fert enim, Tobiam detulisse ad sacerdotes decimos fructuum, primis, et prima vellera arrietum, obtulisse huc sacerdotibus ad altare omnium genitium, quasi scilicet aliae esset ad eam rem paratum. L'evilis in templo ministrantis decimam dabat, decimamque alteram

15, 1. Simile quid Nazianzenus de se et socio suo Basilio orat. 11: *Si quis fluvius per eundem mare dulcis fluere; si quod in igne, quo omnia consumuntur, animal saltare crederit, id nos eramus inter omnes adolescentes in academâ Atheniensi, dyscolos sciœct et corruptos.*

Vers. 6. — PERGEBAT IN JERUSALEM, festis (1)

(1) Hebreus Fagi: *Ego solus colebam Domum, ascendebamque Hierosolymam tribus viibus, sicut scriptum est in lege, etc.* Græcus: *Sic utrumque ibam in Hieros lynd in festinationibus. Vetus Latina versio: Ibam per tre portas.* (Calmet.)

Hoc dies festos vocat, ordine secundo, Thalmudica explanatione, regulam, quod pedibus iter illud fieri solet. Unde et in Chaldaica Paraphrasat Canticorum 7, v. 4, legitur: *Dixit Salmon in spiritu prophetice a facie Domini: Quam speciosi sunt pedes Israhel, quando ascendunt, ut apparent coram Domino, tribus viibus in uno, cum sandaliis taceti, et offerunt vota sua, quasi voluntaria oblationes!* Legantur et Exodi capitula 23, 24. Deuteronom. 16.

Eccce quid in templo agendum: *Domus mea, domus orationis vocabitur, inquit Dominus Mathematici 21.* Logatur D. Augustinus de Tempore, Serm. 251; Chrysostomus hom. 15 in Epistola ad Hebreos, Epiphanius haeresi 57.

(Serarius.)

A lego statutis ter per annum, in Pascha, Pentecoste et Scenopégia, ut est in Hebreo et Greco. Quarta haec iaus est, observantie legis divine. Quinta, pietatis.

IBI ADORABAT DOMINUM. Et tu quoque, cùm alii feruntur, epulatur, venantur, etc., perge ad templum, exemplo Hyacinthi.

OMNIA PRIMITIVA SUA ET DECIMAS FIDELITER OFFERENS. Sexta iaus. Ita ut.

VERS. 7. — INTERTIO ANNO, seu tertio quoque anno, tertius quoque genus *decimam* pauperibus exactissimè subministrare. De triplici genere decimaru, quas pendebat Iudei, vide Deut. 14.

Vers. 8. — His simila alia pia instituta OBSERVABAT PUPERULUS, seu adolescens Tobias, que septima iaus illus est; nempe maiores natu reverebatur, minores instruebat, à voluntate illecebris cavebat, legem Domini ut pueri Iudei imponebat, teste Josepho I. 2 cont. Apponere, memorie mandabat, etc. Et hæc in adolescentiæ suâ ante conjugium. In coniugio autem et virili ætate, in alia encomia. Primum, cura bene instituteudi liberos (1).

vendebat, ac pecuniam impendebat quotannis Hierosolymis in convivia charitatis ex lege. Denique tertiam addebat deciman, is ad quos pertinebat solvendam, juxta Debboram avie sua monita.

Habes hic perspicüe primitiæ et oblationes, quarum non prætio, sed res ipsa datur sace doibus in templo; secundum decimas, que Levitus solvebat utr, tertio decimas alteras, quibus laici Hierosolymis convivia instruebantur; quartò decimas singulis trienniis offerendas: que tam quoniam in rem impenderentur, desideraverat. Hebrewus Fagi in saria tecta templi impensis exhibet. Textus Munsteri das fert, non se ut atque secundas decimas, egenis, viduis, orphans. In eandem ferme sententiam vertit Vulgata: *Ita ut in tertio anno prolesq[ue] et oblatione ministraret encomiū decimationem.* Greici nihil uteris exhibent, quā das illis, ad quos pertinebant. In Deuteronomio sanctior, ut ergolet teria hæc decima in loco habitationis sua, admissis etiam Levitis ibi versantibus, egenis et advenis.

Vetus Latina verso fert, Tobiam detulisse Hierosolymam priuò primitiæ et decimas greorum, bovinæ et ratiæ, et decimam lanceorum; has autem sacerdotibus; secundo distribuisse Levitis quicquid constitutio debet habetur è frumento, vino, olio, ficibus, malibranatis, aliisque; tertio secundam deciman sexto quoque anno in peccatum redigere, eamque pecuniam erogasse in loco sancto; quarto denique singulis bienniis decimam distribuisse inter presbyteros, orphinos et viudas.

(1) VERS. 9. — CUM FACTUS ESSET VIR. Cum adlevisset, apianque conubio etiam implisset. Etatem hanc nulla lex, sive apud Hebrewos, sive apud alias gentes definiebat. Revocari ne-

VERS. 40. — FILIUM SUI AB INFANTIA TIMERE DEUM DOCUIT ET ABSTINERE A PECCATO (1). Quam eum parentibus adeo exactè commendavit David, Salomon et Ecclesiasticus. Secundum encomium, abstinentia à cibis vetricis (2).

quit usque ad sextum et trigesimum, vel quadragesimum annum, id quod aliquip placuit, neque redigat ad annum vigesimum, ut illi maluerant. Illud constat, Hebrewus matre salutis cuncti jugum subire conseruasse. Tobias, utope solitarius in domo, et parentibus desitius, manutinendu sibi censuit, ut sociam adscisceret feminam probam et sapientem. Venus Latina verso fert: *Postquam faciens factus sum* (Calmet.)

(1) Hanc benè liberos instituendi curam, parentibus omnibus snadet Ecclesiasticus: *Proverbiorum 4, versus 3, suo ipsius exemplo David psalm 35: Venite, ait, filii, audite me. Timorem Domini docebu ero vobis.* Negligant alii illorum suorum doctrinam, ego non item. *Venite, fili, audite me. Docente eos alii et diligenter, quae artes munera habeant placendi, opes et honores conservandi; et inde illas ipsas, que liberale vocantur, vel per se ipsos, vel per alios doceant.* Ego, quod hisce omnibus præstantius, utilis, magisque necessarius est: *Timorem Domini docebu ero.* (Serarius.)

(2) VERS. 41. — CUM PER CAPITIVITATEM DEVENISSET... IN CIVITATE NINIENAE CUM OMNI TRIBU SUA. Urbis est Ninius apud sacros profanoscens auctores celebratissima, quæ tam longo tractu porrigebatur, ut tribus universam in eam venisse mirum videri non debeat. Porro tribus illius homines eis mancipia erant, quæ variis heris vendita, per omnes vestigia hujus civitatis partes distribuebantur. Versiculus hic cum sequenti jungitur in Greco et Hebreo in hanc sententiam: *Ductus fui in captivitatem, et sedi in Ninius, civitate magna. Omnes fratres mei, et qui de genere meo, condecedunt de panibus gaudium; ego autem conservauit animam meam, ut non manuducerent.* Absinthiat Tobias non modo dipibus immundis vetricisque in lege, ut sive, lepros, etc., sed et ab immolatis, quæ scilicet numinibus seu oboles, seu consecratio fuerint; quin et carnes omnes, quibus vulgo vescuntur ethnici, alijcibat, in foris tunc esse possit sanguis, ad ips, vel quippiam aliud immundum. (Calmet.)

IEJUS CUM PER CAPITIVITATEM DEVENISSET IN CIVITATE NINIENAE, CUM OMNI TRIBU SUA; CUM OMNES EDEBENT EX CIBIS GENTILIUM, ISTE CUSTODIVIT ANIMAM SUAM. Notandum est, quanvis Christo docente, quid intrat in os, non coquat animam, scilicet coquitatione ea quæ animam oblitus est peccato, legaliter tamen immundis edificabit Iudeus, si cibos secundum legem immundos comedebat; immo consequenter etiam fecit moraliter immundis, nempe quia peccabat in legem Dei, quandoque sine necessitate vescelatur cibis secundum legem immundis. Igitur ab utrque contaminatione et sanitam eam suscipit, ut hic dicitur. Tobias servavit; quod insigne exemplum est, ne Catholicæ conversantes inter hereticos, patent sibi licitum esse, ne ab aliis

VERS. 12. — CUM OMNES EDEBENT EX CIBIS GENTILIUM, puta idolo immolatis, vel lege vetitius, v. g., porcinâ carne, etc., ISTE NEQUAM ILLIS CONTAMINATUS EST. Et hujus exemplum secuti sunt postea Daniel cum sociis, Eleazarus, Machabei, et alii.

VERS. 13. — ET MEMOR FUIT DOMINI (et omnium mandatorum ejus) IN TOTO CORBE SUO. Tertiuum encomium. Quartum, quintum, sextum, et septimum, habet versibus 13, 17, 19, 20, quoad varia opera misericordie erga proximum tam spiritualia, quam corporalia.

HIC DEDIT ILLI DEUS GRATIAM IN CONCEPTU SALMANASAR REGIS (1). Ut, videlicet, ei pra reliquis placet, et eximiè gratus esset. Sunt autem Tobiae tria præscriptum à rege concessa: *Primum, potestas eundi quocumque vellet, faciendo quocumque vellet, v. 14.* Secundum, munera, eaque amplissima à rege ipsi donata, v. 16. Addunt Hebrewus et Graeca, ipsum ea recipuisse precibus et operâ Achachari (quem noster c. 11, v. 20, Achior vocat) nepotis sui ex fratre Anaele. Nam hunc in primis claram habebat Assar, ad eum pincernam suum, et ab anno regio, et rationibus regis præfectum, et totius regni gubernatorem, denique secundum à se, seu vicarium suum; ita Hebrewus et Graeca (4).

(1) VERS. 14. — DEDIT ILLI POTESTATEN QUOCUNQUE VELLET IRE, etc.; — VERS. 15. PRÆCIPUIT ERGO AD OMNES, etc. Brevior Graecus et Hebrewus eterne: *Graecus enim pro versibus 14 et 15, legit tantummodo: Et iū ipsa empor, qui annūn̄ regiarum edidit euenibam. Hebrewus Munsteri: Et consuetus me super omnia que habuit, usque ad diem mortis sue.* Summum dominis economum constituit. Vereor tamen, ne textu hojus Hebrei auctor induceret aliquid exaggeratione, et ad orationis ornatum amplius dignitate, quam reverti esset, Tobiam prædictum exhibuerit.

VERS. 16. — CUM AUTEM VENISSET IN RAGES CIVITATEM MEDORUM. Jacob Rages in plaga meridionali Mediae, in montibus qui Medos ipsos a Parthis sejungunt. Non minus hojus sympon Graeci ducunt ex Ἀράβων, frango, quod scilicet frequentibus terræ motibus agitatur frangatur. Derivari potest ex Hebrewo Ῥάχασθ, moveri. Hebrewus tamen Munsteri habet Ῥάχη. Tunc Media regibus Assyris non tota quidem parebat, sed facile in interregno quod mortem Dejocis primi Medorum regis consecutum est, Assirii majorum ejus partem invaserunt. Censem Grotius, Tobiam, cum numerus aliquid apud regem gereret, jussum fuisse sequi Salmanasaram in Rages, ubi vernam autem tempestatem exigere Parthorum reges convegerant. Verum Tobias domiculum habebat in Ninius. (Calmet.)

Quam verò Rhagam, Rhagias, et Rhaga profani scriptores nominant, eam semper interpres vocat Rhagæ, Hebrei scilicet sermonis, in quo indeclinabile id nomen, imitatione, nisi forte una interdum littera mutata sit, et Rhagæ lectum pro Rhagæ, aut Rhagæ, quemad-

modum Actorum 8, *Candaces pro Candaces, Phœniciis, pro Phœniciis*, libris Macchaeorum scđp. Acceptò porro urs illa nomen à raptori et labiis quas terra motus excitavit, ut lib. 29 Diodorus, et Sirabo lib. 12, qui addit mortibus illis plus quam dico mille urbium et vicorum perire. Non esse à Sebaco Nicanore conditum, ut ait Stephanus, vel ex hoc loco patet, cum hisce temporibus fuerit Seleucus miles posterior. Videat Rhagani à Rhagis infra distinguere, cap. 6. Græcus, sed in eum ita locum dilatavit, Italicus per Joannem Baptistam Firmi edita de sancto Thomæ historia, et alijs quidam scriptores, Eme-am iste nomine appellat, sed cum in Media Rhaga sit in Syria Emea, ut art. 5, cap. 15, Ptolomeus, I. 5, cap. 25, Plinius è Plauini, fortè Triummo nis acclamat quipiam: *Eho! an etiam Arabia est in Pontu?*

(Serarius.)

Les critiques wonderaient, dit Voltaire, que l'auteur, quel qu'il soit, de l'histoire de Tobie, eût dit comment ce pauvre homme avait gagné dix talents d'argent après du roi Salomonar, dont il ne pouvait pas plus apprendre qu'un escave chrétien ne peut apprendre du roi de Maroc: dix talents d'argent font vingt mille écus, monnaie de France; c'est beaucoup pour le mari d'une blanchisseuse. » — Nous sommes l'impuissant critique et ses partisans de produire un seul tex t de l'histoire de Tobie, où il soit seulement insinué que sa femme était blanchisseuse. Quelle fureur de recourir sans cesse au mensonge et à la calomnie, pour répandre du ridicule sur tout ce qui est consigné dans les Livres saints! dans quel monument de l'antiquité a-t-il trouvé que Salomonar n'était pas plus accessible que le roi de Maroc? Il la connaît bien peu cette antiquité, s'il ne savait pas que les peuples transplacés par les monarches de Nineve et de Babylonie, dans des terres étrangères, y étaient sur un pied bien différent que les esclaves ne le sont à Maroc. Ceux-ci, enfermés toute la nuit dans des maisons communes, n'en sortent que pour travailler comme des foçats: ceux-là, au contraire, étaient en liberté, possédaient des fonds, semaient des grains, cultivaient des vignes à leur profit, plus avantageux en ce point que ne le sont les Juifs de nos jours. A cet état de propriété en fonds, ils joignaient le commerce, et c'était surtout par ce moyen que Tobie s'était enrichi. Demandez-on parmi nous comment un Juif peut être riche de vingt mille écus?

Il s'en va, continue le critique, à Rages en Médie, à 400 lieues de Nineve, prêter ses vingt mille écus à Gabelus qui était fort pauvre, et qui probablement serait hors d'état de les lui rendre. » — Une preuve que Gabelus quoique peu fortuné, donnait, par son industrie, des espérances bien fondées de s'acquitter un jour, c'est qu'en effet il rendit la somme que Tobie lui avait prêtée. Rages en Médie était à 400 lieues de Nineve. — La Médie et l'Assyrie, dont Nineve était la capitale, sont deux provinces limitrophes, qui n'ont ni l'une ni l'autre une vase; cependant il y a environ six-vingts lieues de Nineve à Ecbatane, capitale de la Médie, selon la carte de Samson. Rages n'était pas bien éloigné d'Ecbatane,

selon Diodore de Sicile, dont l'estime est confirmée par le livre de Tobie qui place Rages dans les montagnes voisines d'Arménie.

(Duclos.)

VERS. 17. — *Cum GABELEM EGENTEM VIDERET* sub CHIROGRAPHO DEBITILLI TALENTI, que stipendi loco à rege accepit, *quibus honoratus fuerat à rege*, vel que in honorarium pensionem à rege obtinuerat. Verum in Scriptura honorare valet scđp à révere, vel mercede loco dare: *Qui bene præsum presbiteri, duplicit honore dignus habecundus* (lib. est, duplicit mercede), maxime qui laborant in verbo et doctrina, ait Apostolus. Decem argenti talenta summam confidunt quadraginta octo milium, sexcentum et septuaginta et unius libram, solidorum decem, et denariorum sex, nostri numeris. Indicare videatur textus Vulgatae, Tobiam sub private syngrapha fide pecuniam hanc Gabelum solvisse. Sed Græcus, Hebreus, S. Ambrosius et vulgat deposito loco tradidim ferunt. Animadvertisit vulgo, olim obnubilis, ut ilis, penes quos erat depositione, tu esset eodem deposito stundi. Sed antores versionum Græcæ et Hebreorum non ita intellexerunt, cum annotent interius, 9, 5, Gabelum restituisse juniori Tobiae sacerdos pecuniam continentis, clausos obsignatosque. Gabelum hunc Græci appellant *Gabellum, fratrem Gabrie*. Hebreus Fagi: *Abielum filium Gabrieles*; Munsteri: *Gabellum fratrem meum*. Vetus Latina versio: *Gabellum filium Gabelli*. Variantia haec suspectum faciunt textuum istorum fidem, quorū veritatem adstrinere nostrum esse non dubium, quippe qui authenticum unicuius Latinæ Vulgatae extinximus. In veteri Latini versione affirmat Tobias: *Comendari decem talenta in talenta in auro Gabeli*.

(Calmet.)

Gabelus vero iste Græci dicunt, et Hebrei Gabellus, et quidem Gabellus frater, expressa, licet ex cap. 5, versa 21, Græce conjugate quidam velut, Gabriez potius filium fuisse. Sunt etiam Hebrei, qui Gabrelum vocent Gaberili filium, aut Corbeli fratrem. (Serarius.)

SUB CHIROGRAPHO DEBITILLI TALENTA ARGENTI. Quidam et hoc non sit contra præceptum Christi, qui dicit Lue. 6: *Mutatum date, vobis inde sperantes; et in primis contra præceptum de elemosynis*. — Respondeo: Aliud est donare, aliud mutuo dare. Et aliquando quidem suadet aut iubet charitas, donandum esse; scilicet quando is qui egit non videtur diutor aliquam futurum, ut possit reddere, sed alius etiam sufficiat, ut minimum deum, si videlicet videatur posse restituiri. Factum est itaque hoc à Tobia prudenterissime, nempe si ipse postea egret (quod accidit) ut repete posset: aut, etiam si ipse non egret, Gabelus posset restituiri, posset pecuniam illam alias rursum egenus impetrari, et ita misericordiam suam ad plures extendere. Quod igitur donatur, repeti non potest; sed benè quod mutuo datur, et utrumque opus ex charitate procedit. Nec obstat illud dictum Christi: *Mutatum date, vobis inde sperantes*, quia sensus est: Nihil expectatis ultra soritem, seu summan munus datum; sed neque ut vobis aliquando simile beneficium praetetur vi-issim ab illis quibus mutuum derit. Hoc enim tantum velle Christum eo debet, pater ex toto contextu. (Iustus.)

est, operum tam plurim Ninivita quidam accusasset, illas amisi, hanc inops ei nudus retinuit, sed fugi exiit Naïven, et Itebra, quam ei, uxori et filio ipsius asservi precluierunt, quia ex illo, versus 25, *multit dilegebant eum*. Nam de Judæis id pruandum non est, cum calumniatoribus, satellitibus et complicibus omnia ipsorum sine objicia essent. Sic vero latuit usque ad typum hunc cedem, cujus modus et locus explicatur 4 Reg. 18, et hic Græci, multoque copiosius Hebreice, ubi et causa ponitur, quod, ut prosperitatem ab idolo Dagon impetraret, dnos et filios immolare voluerit, sed isti præverterunt, eumque macerant, quorum nomina referuntur Adrammelech et Sa-rur. Id versus 24 factum, post dies 45 ab regni eius, vel dñis poitis accepte principio, quia Hebraorum textum unus dicit, Tobiam dies tantum 19 delitauit. In Græco, cædem sententia dicitur: Non præterierunt dies 50. (Serarius.)

VERS. 20. — *EXURIENTES ALBAM, NUDIQUE VESTIMENTA PRÆBEAT, ATQ[UE] OCCISUS SEPLURUM SOLlicitUS EXHIBET*. Ecce haec sunt opera pietatis et misericordia: tam corporalium quam spiritualium, in quibus opes et vires suis p[re]pi[er]tate exhausti Tobias, ob quea martyrium spem, ac ponem rem et lauream consecutus est, ut S. Januarius, S. Marius et Martha cum suis filiis, pluresque illi visitantes, alentes et sepietiles martyrum corpora, martyrum coronam adepti sunt.

Tobie simulacrum fuit S. Malachias episcopus Hibernie, de quo ita scribit S. Bern., in ejus Vitâ, post initium: « Denique enra erat ei maxima in sepulchris defunctis pauperibus, quod hoc sibi non minus humiliante pauperibus, nec quoniam humilitate. Nec defini novo nostro Tobie reditiva à muliere teniente, inob[st]a serpente per mulierem. Germana ejus in dignitate (ut sibi videbatur) oculi exhortans, quid faciat, inquit, in fasne? Dimitte mortuos sepelire mortuos suis. Et hoc illi quotidie exprobriat ingerebat, sed respondebat mulieri suolite, juxta stultitiam suam: Misera, ut eloquii eascet vocem tenes, sed virtutes ignoras. Ha ministerium ad quod coactus accesserat, deyout tenuit, indebet suis exercitum. »

VERS. 22. — *AT UBI INVENTIUM EST REGI (Sennacherib), JUSSIT HUM OCCIDI, ET TULIT OMNES SUBSTANTIAM EJUS*. Tobias ergo spoliu honorum omnium, fuligine, et exum, et cunctis, quin et tententis mortis pro tide et charitatis sua libens accepit: fuit igitur ipse confessus, et yoto martyri. Audi S. Ambr. lib. de Tobie, cap. 1: « Oblit viribus sellit angusti: quibus prædicti fuerat, subiti arreminis captivatus, quem ferebat humiliare ac patientem, communem magis injuriam, quam privatum dolens; nec sibi virtutum suffragia nisi proinde se deplorans, sed magis eam contumeliam minorem surorum peccatorum preto arbitratu. » Piè et sapientia S. Bern., in Socr. et Martiūm sine sanguine, sit, triplex est: parentes in ueritate, quam habuit David et Job; longitas in pauperitate, quam exercuit Tobias, et vidua in Evang.; castitas in juventute, quam usus est Joseph in Egypto. » (Corn. à Lap.)

Jussus est et fortius omnibus et vita spoliari. Cum enim eum, ut in Hebreo et Græco caput.

CAPUT II.

1. Post hæc vero, cum esset dies festus Domini, et factum esset prandium bonum in domo Tobie,

CHAPITRE II.

1. Après cela un jour de fête du Seigneur étant arrivé, un grand repas fut apprêté dans la maison de Tobie.